

# BUITEN

17<sup>e</sup> JAARGANG N<sup>o</sup>. 25.

ZATERDAG 23 JUNI 1923.



Foto C. Steenbergh.

DE ST. JANSKERK TE GOUDA.  
VENSTER MET GEBRANDSCHILDERDE GLAZEN, VOORSTELLEND „DE VRIJHEID DER  
CONSCIENTIE”, VERVAARDIGD DOOR ADRIAAN G. DE VRIJE (1596).



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (2), DOOR BURTON E. STEVENSON . . . . .	BLZ. 290
HET MECCA VAN DE BLAUWE KUST, DOOR TOM SCHILPEROORT, GEÏLLUSTREERD. . . . .	BLZ. 292—295
DE STICHTING VAN FAIRBANKS, UIT HET DEENSCH VAN EJNAR MIKKELSEN . . . . .	BLZ. 294
OM EN IN DE ST. JANSKERK TE GOUDA, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD. . . . .	BLZ. 289, 295—299
BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON, (VERVOLG) . . . . .	BLZ. 299
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (13) ..	299
BOSCHPLEKJE, ILLUSTRATIE. . . . .	300

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

*Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.*

*De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.*

*Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.*

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

2) door BURTON E. STEVENSON.

ZIJN vrouw is ongeveer tien jaar geleden gestorven", vervolgde hij, „en sedert is hij een soort van kluienaar geweest en staat hij bekend als een zonderling. Hij heeft langen tijd in het buitenland gereisd en pas gedurende het laatste jaar heeft hij aanhoudend gewoond op dit aangrenzende landgoed, dat Elmhurst heet. Dat is ongeveer alles wat ik te weten kon komen. Hij leeft zeer zeker heel eenzaam, want zijn landgoed is omgeven door een twaalf voet hoogen muur en gasten behoeven niet aan te schellen." „Hoe weet je dat?" „Ik heb gisteren getracht als buurman een bezoek te brengen en werd niet toegelaten. Mr. Vaughan had belet. Hij was zeker bezig met het voorbereiden van zijn middernachtelijke hocus-pocus." „Ik deed peinzend eenige trekjes aan mijn pijp. „Is het hocus-pocus, Godfrey?" vroeg ik tenslotte. „Want als het dit is, is het een heel artistiek stukje werk." „En als het geen hocus-pocus is, wat is het dan?" vroeg Godfrey. „Een spiritistische vertooning?" „Ik beken dat ik hierop geen antwoord wist. Ideeën, die redelijk genoeg leken wanneer men ze vaag in zijn geest opriep, worden soms belachelijk als ze in woorden worden uitgedrukt. „Er zijn twee mogelijkheden," vervolgde Godfrey. „Of het is hocus-pocus, of het is het niet. En als het dit wel is, gebeurt het met eenig doel. Twee mannen gaan niet iederen avond tegen middernacht op een dak staan en schieten een vuurpijl af en wuiven met hun armen alleen maar voor de aardigheid. „Het was geen vuurpijl," beweerde ik. „Een vuurpijl is zichtbaar wanneer hij omhoog gaat en spat uiteen en verdwijnt op zijn hoogste punt. Dat licht vertoonde zich volstrekt niet zoo. Het vormde zich hoog in de lucht, bleef daar een oogenblik stil staan, werd gaandeweg helderder en begon

toen te dalen. Het viel niet; het kwam langzaam naar beneden en met gelijkmatige snelheid. En het dreef niet voort met den wind zooals het gedaan zou hebben als het alleen maar in de lucht zweefde. Het daalde neer in een rechte lijn. Het maakte op mij den indruk alsof het zich willekeurig bewoog — alsof het een bepaald doel had. Er was iets geheimzinnigs aan!" „Godfrey knikte peinzend en toestemmend. „Dat heb ik gevoeld," zei hij, „en ik erken dat de beweging van het licht buitengewoon is. Maar dat bewijst niet dat het bovennatuurlijk is. Ik geloof niet in bovennatuurlijke dingen. En zeker geloof ik niet, dat twee stervelingen de hemelsche machten zouden kunnen overhalen iederen avond voor hun plezier zoo 'n demonstratie te geven. Dat is te bespottelijk". „Het is bespottelijk!" gaf ik toe, „en toch is het niet bespottelijker dan te veronderstellen dat twee mannen iederen bespottelijker dan te veronderstellen om een vuurpijl te zien neerdalen. Tenzij zij krankzinnig zijn!" „Neen," zei Godfrey, „ik geloof niet, dat zij krankzinnig zijn — tenminste niet beiden. Ik heb een soort van theorie daaromtrent gevormd, maar die staat niet heel stevig op haar beenen, en ik wil dat jij zelf eenig onderzoek instelt voor ik je vertel hoe die theorie luidt. Nu is het tijd om naar bed te gaan, sta morgenochtend niet op voor je er lust in hebt. Waarschijnlijk zal ik je niet voor middernacht weerzien; ik heb een werkje te doen, dat mij vroeg uit mijn bed jaagt. Maar Mrs. Hargis zal je goed verzorgen en ik zal vroeg genoeg terug zijn om met jou weer naar den vuurpijl te gaan kijken". „Hij sprak deze laatste woorden schertsend uit, maar ik kon zien dat de grappigheid slechts heel oppervlakkig was, en dat hij inwendig heel ernstig gestemd was. Blijkbaar had de vreemde ster nog meer indruk op hem gemaakt dan op mij — ofschoon misschien op verschillende wijze. „Ik zag dat zij een diepen indruk op mij gemaakt had, want ik droomde er dien nacht van; ik droomde en ontwaakte, sliep weer in en droomde en werd weer wakker. Ik herinner mij niet dat ik in den droom iets meer zag dan ik met mijn wakende oogen had gezien, maar elken keer werd ik wakker, bevend van angst en badend in zweet. Terwijl ik daar den tweeden keer lag, omhoog starend in de duisternis en mijzelf vertellend dat ik een dwaas was, kwam er een plotselinge rukwind tusschen de boomen buiten, toen een levendige bliksemflits en een oogenblik van ratelenden donder en toen een aanhoudende stortbui. Ik kon mij voorstellen hoezeer de hijgende stad dien regen verwelkomde en ik lag er langen tijd naar te luisteren, terwijl hij van de bladeren druppelde en tegen het huis sloeg. Een heerlijke koelte vervulde het vertrek, een geur, frisch en rein. En nadat ik ten slotte met gekalmeerde zenuwen weer in slaap was gevallen, werd ik pas wakker toen de zon helder op mijn gordijnen scheen.

DERDE HOOFDSTUK.

HET DRAMA IN DEN TUIN.

„Ik keek op mijn horloge zoodra ik het bed uit was en zag dat het over tien was. Al de slaap dien ik gedurende de heete nachten der vorige week had gemist, was in die laatste negen uren samengeperst. Ik voelde mij als herboren en toen ik een half uur later naar beneden liep, had ik zoo 'n trek in mijn ontbijt als ik in langen tijd niet had gekend. Er was niemand in de hal en ik ging door de open deur naar de veranda buiten en bleef om mij heen kijken. Het huis was gebouwd in het midden van een plek met prachtige oude boomen, een eindje van den weg af, waarvan ik maar een klein stukje kon zien. Het was een klein huis, anderhalve verdieping hoog, blijkbaar alleen bestemd voor zomerverblijf. „Goeden morgen, mijnheer," zei een stem achter mij, en gezicht bij de deur staan. „Goeden morgen," antwoordde ik, „ik veronderstel dat u juffrouw Hargis bent?" „Ja mijnheer, mijnheer, hij is ongeveer een uur geleden heengegaan. Hij was bang dat zijn auto u wakker zou maken". „Dat was niet het dan een aardbeving had mij kunnen wekken. „Aha, dat is waar een tafeltje voor een open raam was gezet. Het leek een schaalte met gele boter en een bakje met vuurroode aardniet wanneer ik ooit zoo van een ontbijt heb genoten. Nadat

Mrs. Hargis de eieren met spek had binnengebracht en een kannetje met heete koffie naast mij had neergezet, was zij zoo verstandig mij alleen te laten om ervan te genieten. Sedert dien morgen heb ik pas begrepen, dat iemand, om den dag goed te beginnen, alleen moet ontbijten in zulk een omgeving, op zijn gemak en zonder afleiding. Een nummer van het ochtendblad der *Record* lag op de tafel, maar ik opende het zelfs niet. Het kon mij niet schelen wat er den vorigen dag in de wereld was gebeurd. ☼ Eindelijk, uiterst tevreden, ging ik naar buiten op den rijweg naast het huis en slenterde voort tusschen de boomen. Na een paar minuten kwam ik aan den hoogen steenen muur, welke het landgoed van den geheimzinnigen Worthington Vaughan begrenste, en plotseling kwam het verlangen in mij op, te zien, wat er achter lag. Zonder veel moeite vond ik den boom met de ladder ertegen waarop wij den vorigen avond waren geklommen. Het was een hooge ladder, zelfs bij daglicht gezien, maar eindelijk was ik boven en ging ik op den tak zitten waartegen de ladder leunde. Nadat ik overtuigd was, dat de bladeren mij verborgen voor eenigen toevalligen opmerker, keek ik neer op de tuinen achter den muur. ☼ Er was niet veel te zien. De tuinen waren uitgestrekt en blijkbaar met zorg aangelegd, maar zij zagen er verwaarloosd uit alsof ze slechts ongeregelde werden onderhouden. Het struikgewas was te dicht, er groeide gras op de wandelpaden en hier en daar zag ik een doosden of een afgebroken tak. Bij het huis was een groot grasveld, misschien gemaakt als tennis- of criquetveld, met rustieke zitjes onder de boomen langs den rand. ☼ Om het huis zelf was een scherm van prachtige olmen, die ongetwijfeld den naam aan het landgoed hadden gegeven en die het huis geheel omringden. Het eenige dat ik ervan kon zien, was een hoek van het dak. Dat echter stak helder af tegen de lucht en hier hadden blijkbaar de geheimzinnige middernachtelijke gestalten gestaan. Terwijl ik er naar keek, begreep ik de waarheid van Godfrey's opmerking, dat zij van geen enkel ander punt zichtbaar waren. ☼ Ik had niet heel veel minuten noodig om mijn belangstelling in deze leege omgeving te doen verdwijnen, te meer daar mijn zitplaats alles behalve gemakkelijk was. En ik stond juist op het punt naar beneden te klimmen, toen twee in het wit gekleede gestalten aan den zoom van de open plek voor het huis verschenen en langzaam eroverheen wandelden. Ik ging weer op mijn plaats zitten met toenemende belangstelling, die mij het ongemakkelijke ervan deed vergeten, want het leed geen twijfel of die twee waren de ster-aanbidders. ☼ De afstand was zoo groot dat hun gezichten slechts vlekken waren; maar ik kon zien dat de een zwaar op den arm van den ander leunde. Ik kon ook zien dat het haar van den zwakste wit was, terwijl dat van zijn metgezel gitzwart was. Het gezicht van den jongsten man leek zoo donker dat ik vermoedde dat hij een baard droeg, en zijn gestalte was recht en frisch, in de kracht zijns levens, mannelijk en machtig. ☼ Hij overheerschte zeer zeker den ouderen man. Ik bespiedde ze nauwlettend terwijl zij heen en weer liepen, en de afhankelijkheid van den een aan den ander was zoof in het oogvallend. Beider hoofden waren gebogen alsof zij in ernstig gesprek waren en misschien een half uur lang liepen zij langzaam op en neer. Toen de oudere man eenig teeken van vermoeidheid vertoonde, leidde de ander hem naar een tuinbank waarop beiden plaats namen. ☼ Ik vertelde mijzelf, dat de oude man ongetwijfeld Worthington Vaughan was. Geen wonder dat men hem vreemd noemde als hij gewoonlijk een wit kleed droeg en te middernacht de sterren aanbad! Er was iets monniksachtigs in de kleeding, welke hij en geest metgezel droegen, en de gedachte schoot mij door den geest dat zij misschien leden waren van de een of andere godsdienstige orde of van een Oosterschen eeredienst of priesterkaste. En, voegde ik er inwendig bij, ze moesten beiden ietwat krankzinnig zijn. Terwijl ik keek werd het gesprek gaandeweg levendiger en de jonge man sprong op en liep opgewonden heen en weer, van tijd tot tijd zijn voorhoofd met zijn vingers aanrakend en zijn handen naar den hemel opheffend, alsof hij dezen tot getuige van zijn woorden nam. Eindelijk gaf de ander een teeken van toestemming, stond op, boog zijn hoofd eerbiedig als voor een geestelijk-meerdere en liep langzaam naar het huis. De jonge man stond hem na te kijken tot hij uit het gezicht verdween en hernam toen zijn snel heen en weer loopen, blijkbaar diep ontroerd. ☼ Eindelijk kwam uit de richting van het huis het wuiven van een wit kleed. Een oogenblik

dacht ik dat het de oude man was, die terugkwam. Toen het echter geheel tusschen de boomen uitkwam, zag ik dat het een vrouw was — een jonge vrouw naar ik afleidde uit haar slankheid en uit de massa donker haar, die haar gelaat omlijstte. En toen herinnerde ik mij dat Godfrey mij had verteld dat Worthington Vaughan een dochter had. ☼ De man was in een oogenblik aan haar zijde, stak haar zijn hand toe en zei iets, dat haar achteruit deed deinzen. Zij keerde zich half om alsof zij wilde vluchten, maar de ander legde zijn hand op haar arm, ernstig sprekend, en na een oogenblik vergunde zij hem haar naar een bank te geleiden. Hij bleef voor haar staan, soms zijn handen naar den hemel opheffend, soms wijzend naar het huis, soms zich dicht over haar heenbuigend en soms met zijn vingers zijn voorhoofd aanrakend, een beweging waarvan ik de beteekenis niet begreep. Maar ik kon raden dat een stroom van hartstochtelijke woorden over zijn lippen gleed en dat een vurig licht in zijn oogen schitterde. ☼ De vrouw zat zeer stil, met gebogen hoofd luisterend, maar geen enkel teeken gevend van toestemming of weigering. Gaandeweg werd de man vertrouwelijker en eindelijk bukte hij zich om haar hand te vatten. Maar zij trok ze snel weg en haar hoofd opheffend, zei ze iets langzaam en met nadruk. Hij schudde woest met zijn hoofd; toen — na snel op en neer geloopen te hebben — scheen hij toe te geven, boog diep voor haar en ging snel in de richting van het huis. De vrouw bleef een tijdje zitten met haar hoofd in haar handen; toen bleef zij met een vermoeide beweging het grasveld over en verdween tusschen de boomen. ☼ Langen tijd zat ik daar onbewegelijk met mijn blik op de plek waar zij was verdwenen en trachtte iets van de zaak te begrijpen. Wat was de beteekenis van dat tooneel? Wat besprak de jongere man zoo hartstochtelijk met haar, waartegen verzette zij zich zoo krachtig? Waarover had hij zoo dringend gesproken? Het voor de hand liggende antwoord was, dat hij smeekte om haar liefde; dat hij haar had gevraagd zijn vrouw te worden; maar dit antwoord bevredigde mij niet. Zijn houding was zeer hartstochtelijk, maar niet als die van een minnaar. Er zat meer iets waarschuwend, iets dreigends zelfs in, dan iets smeekends. Het was niet de houding van een minnaar tegenover zijn geliefde, maar van een meester tegen zijn leerling. En was het antwoord dat hij haar ten slotte had afgedwongen door zijn vasthoudendheid — het antwoord geweest waarvoor hij zoo vurig had gepleit en dat hem toen tegenstrevend was gegeven? ☼ Maar er gebeurde verder niets en ik begreep ten slotte dat ik naar beneden moest klimmen als ik niet vreeselijke kramen in mijn beenen wilde krijgen. Ik zette mijn voeten op de ladder en bleef toen stilstaan om een laatsten blik op de tuinen te werpen. Mijn blik werd getroffen door iets wits dat wuifde tusschen de boomen. Iemand liep op een van de paden; ik rekte mijn hals uit en zag dat het de vrouw was en dat zij op den muur toeliep. En terwijl zij nader kwam, zag ik dat zij volstrekt geen vrouw was, maar een meisje — een meisje van achttien of twintig jaar. Ik zag slechts even haar gezicht vóór het verborgen was door een kreupelboschje, maar die blik vertelde mij dat het een gezicht was, dat iemands polsen deed jagen. Ik boog mij nog verder naar voren, wachtend tot zij weer zichtbaar werd. Zij liep over het pad, met het zonlicht om haar heen — en het volgende oogenblik keken haar oogen omhoog in de mijne. Ik kon mij niet bewegen. Ik kon slechts strak op haar neerzien. Ik zag een hoogen bos op haar gelaat komen; ik zag hoe zij een hand naar haar boezem ophief; ik zag hoe zij zich omkeerde alsof zij wilde vluchten. Toen bleef zij, tot mijn groote verbazing, plotseling staan alsof haar iets inviel, keerde zich naar mij toe en richtte haar oogen langzaam op de mijne. ☼ Een minuut lang stond zij daar, mij onderzoekend en vast aanziende, alsof zij tot in het diepst van mijn ziel wilde lezen. Toen kwam een vastberaden trek op haar gelaat. Weer hief zij haar hand op naar haar boezem, keerde zich snel naar den muur en verdween erachter. ☼ Het volgende oogenblik vloog iets wits eroverheen en viel op het gras onder mijn boom. Er op neerkijkend, zag ik dat het een brief was.

(Wordt vervolgd).

#### Verbetering.

Het onderschrift der afbeelding op blz. 276 (nummer van 9 Juni l. l.) moet luiden:

Oude gevels op den Römerberg te Frankfort a/d Main.



Foto G. R. Ballance.

MONTE CARLO, GEZIEN VAN HET OUDE FORT.

## HET MECCA VAN DE BLAUWE KUST.

MONTE-CARLO.

**D**EN eersten aanblik? . . . ☒ Het was op een najaarsmorgen, een dier dagen, waarop hier de zomer nog te pronken staat in de overblijfselen van een orgie van subtropische weelde, en toch de al koelere tinten van zee en lucht, de klaarheid van kleur tooveren, die de kust hier dan, en in het voorjaar kenmerken, als nog niet de zwijmel van overdadige warmte is neergezegen over water en land. . . . Mijn trein had me langzaam meegevoerd uit het station van Mentone, en zelfgenoegzaam puffend, rolden we in matigen gang op Kaap Martin aan, waar onderdoor we, door een tunnel, de baai van Roquebrune zouden bereiken, en vervolgens Monte Carlo: 'n reisje van nauwelijks een kwartier. ☒ Het was nog in de dagen, dat het een bijzondere bekoring voor me had, te bedenken, dat ik op enige luttele kilometers afstand van deze wereldbepaalde plek woonde dat ik om zoo te zeggen, naar Monte Carlo ging, zooals de Amsterdammer naar het Kalfje, of de Hagenaar naar Rijswijk. Monte-Carlo is nu eenmaal voor ons, Hollanders, die er zoover afzitten, een variatie geworden op Napels zien en dan sterven. . . . — al is het dan ook niet beslist noodzakelijk daarna te overlijden, en kan men er heel goed levend bij blijven, —, namelijk dat men Monte-Carlo wil zien, en. . . . zijn geld kwijt raken. . . ! Maar ook dit is men niet verplicht, want het is één dier te veel verbreide menselijke dwalingen, dat Monte Carlo alleen zijn reputatie te danken hebben zou aan het Casino, en nergens anders aan. Al was er geen Casino, dan zou nog zeker deze plaats het Mecca van de Gouden Kust zijn geworden, alleen door haar ligging. ☒ Dat zou me dien morgen duidelijk worden. Zooals ik zeide pufte m'n boemel rustig in de richting van Kaap Martin, en tusschen in den zeebries wuivende palmen, over bruggen, die alleen over een droge leigrijks-kleurige bedding van een stroom reikten,

— ik zou later, in den winter pas, dezen gevuld zien met bruischend watergekolk — met links de zachtrimpelende blauwe zee, even wit-kuivend tegen den rotsoever van de Kaap, en rechts de herhaaldelijk diepe inkijk tusschen de lagere groene heuvels, op de ernstig-grauwe granietreuzen er achter, de toppen glinsterend in het licht reden we in rythmisch railsgestomp naar de zwarte, als-'n-molsgang-enge tunnelgang, waardoorheen we aan de andere zijde Monte Carlo bereiken zullen. ☒ Plof. . . . duisternis. . . . 'n zwak flikkerend lichtje, als een ros oliepitje gloeit ergens in het zwart van de zoldering. Voor de rest vage schaduwen, dikke duisternis, als op den bodem van een plotseling afgesloten put, waarin we tot over de knieën zitten, en die buiten om den wagen walmt. ☒ Maar 't duurt niet lang of we zijn weer in den dag tusschen twee rotswanden, alsof het coulissen waren, waartusschen door we een immens tooneel oprijden. En alsof de werkelijkheid hier aan onze vergelijking tegemoet komt, daalt links de rotskam steil naar beneden, en voor ons breidt zich amphitheatergewijze aan den eenen kant een machtig kustgebergte uit, met ertegenover de wijde vlakke Blauwe Zee, en au fond, precies geëtaled op een vooruitgeschoven rotsterras, blank schitterend in de ochtendzon en zacht gloeiend in z'n beschutte hoek aan de voet van den grimmigen Tête de Chien, Monte-Carlo. . . . ☒ Maar, alvorens we daar zijn, brengt ons ons vervoermiddel! Donkergroene tuinen, met cactussen en aloë's, en een weelde van roode bloemen, in dichte bedden tusschen de grillige vormen der zeedennen, waardoor de strakblauwe zee-achtergrond glanst, als een gespannen doek, liggen rechts en links langs de rotshelling. Op een stil pleintje boven op, waar de rust van eeuwen hangt, stopt ons vervoermiddel. Het is in den middag, en de zomerzon straalt op dezen middag als bij ons in Juli. Het licht glanst op de gevels en gloeit op den witten grond, Monaco rust. . . . Geen geluid van auto's,



Foto G. R. Ballance.

## MONTE CARLO, GEZIEN VAN KAAP MARTIN.

geen trein of tramgedrens dringt tot hier door. Het is eenvoudig verrukkelijk kalm, een oase van rust aan de drukke jachtende Riviera-kust. ☞ Voor ons, heel smal tusschen de hoge huizen, zijn drie donkere straatgeulen getrokken. Als we, door deze nauwe straatjes van Monaco, hier op dit kleine bergplateau saamgedrongen, verder wandelen, tusschen de koele huismuren, met alleen boven ons een smalle strook van den hemel in de diepte tusschen groezelige gevels, met tallooze vensters, waarachter halfdonkere kamers zich raden laten, dan komt opeens de onverwachte verandering in de mis-en-scène, en treden we plotseling, uit dit donkere décor te voorschijn op een zonoverstraald plein, de Place du Palais, en daarmee in de volle romantiek, zoo geliefd bij onze vaders in de operettes van Offenbach, of zelfs Mozart. Want voor ons ligt als van brons papier-maché, het paleis van den Prins, half met torens en kanteelen als een oud Genuesch kasteel, half in verdiepingen met loggia's en terrassen, als een Italiaansch buitenverblijf, met ervoor een groot vlak plein, glad en keurig onderhouden, zonder een onvertogen grassprietje, met een plantsoentje rechts, waardoor als achtergrond de paarse kale rotshellingen van de Mont Agel, en de baai van Roquebrune glanzen, en met een plantsoentje links, waarachter de Tête-de-Chien, oprijst, en de Cap d'Ail droomt in de middagzon; en voor het paleis, als om den indruk te versterken, staan voor de netjes-in-de-Monageesche kleuren, rood-en-wit, gestreepte schildwachthuizen, keurige soldaten, onbewegelijk, en uitgedost in rood en gouden pakken, met witte broeken en witte zonnehelmen, als vastgeklonken aan hun piek-rechtopstaand geweer met glinsterende bajonet. „Net echt”, hoorde ik in gedachten een heel aardige Hollandsche vriendin van me zeggen, die een bijzonderen kijk heeft op arrangementen van deze soort! ☞ Ach, wat heb ik me zitten verlustigen in deze rustige, alle twintigste-eeuwsch geweld, en moorddadigheid-ten-spijt, vriendelijk dóór-idealiseerende omgeving! Welk een rust van vóór-oorlogsche idealen!... Welk een charmeerende antieke rust, als die van een heele oude pendule, die stil is blijven tikken, in een even oude omgeving,

staande het huis er rond, zoo'n beetje in brand stond. Het deed me denken aan een oude vesting met soldaatjes van hout, die ik in m'n jeugd heb gehad. Het was net zoo, van even goedmoedig en gemoedelijk krijgsvertoon! Rechts en links waren twee even gekartelde torens, als die van dit kasteel, en als je draaide aan een slingertje, dan zetten de stokstijve soldaten zich in beweging, en duikelden gehoorzaam, de een na den ander, in den rechtertoren naar beneden, om in den linker weer naar boven te komen zwaaien, na hun onderdegrondsche toer. Het was alles even martiaal, houderig en onschuldig! Werkelijk, die oude vestingkjes, dat waren de mooiste caricaturen op den militairen geest, die er bestaan! Jammer, dat men dat niet tijdig heeft begrepen, maar men heeft ze of gesloopt, of au sérieux genomen!... ☞ We rijden vlak langs de kust, langs het voetlicht — om in de vergelijking te blijven — van het tooneel; aan onzen voet spoelt doorzichtig als in 'n aquarium, het zee-water; een stukje blank strand, omzoomd door oude zeedennen, en met gladde leikleurige steentjes bezaaid, ligt onbetreden in het gouden zonlicht tusschen twee brokken rots, ingesloten....; flits, 't is weg. We duiken weer even achter een wat hoogere rots, en nogmaals, nu wijder nog en breeder, ligt het panorama voor ons.... ☞ Het uitzicht boeit. Rechts het hoge amphitheater, om de baai van Roquebrune, der hier duizend meter hoge kustgebergten, rossig en kaal, grimmig aan den top, waar omheen daar beneden, als een smal wit koord, de Grande Corniche ligt, — en lager, steeds vriendelijker, en groener, bloemkleurig doorgloed, de tuinen van St. Roman en Beausoleil, met over de geheele breedte kleine huisjes en villatjes, rijkelijk gespreid over de geheele breede hellingen, en steeds dichter opeen, naar den voet van den berg en naar zee toe, langs welke beboschte rotsoevers, schaduwrijke tuinen, met klimmende en dalende paden, nauw te bespeuren, tusschen toefen bloemen, lijk immense boeketten, om vriendelijke landhuizen liggen, of een roomkleurig lustverblijf onttrekken aan nieuwsgierige blikken uit den trein, die over viadukten, en rotsuithollingen, z'n weg vlak langs de zee vervolgt, en iedere rotsplooi op

z'n tocht zorgvuldig omtrekt. ☞ Als we in de bocht komen, lijkt het nog sterker op een kunstig tooneelarrangement. Dan zien we in de lengte langs de rotsige kust, en drie smalle rotsriffen zien we in zee uitsteken, er steil achter elkander in afdalend, als coulissen van het eerste, tweede, en derde plan.... Er tusschen schuimt en spoelt de blauwe zee. En daarachter, steeds nader en duidelijker, terras op terras, huizenrij boven huizenrij, torens wit-oprijzend in 't blauw van de lucht.... met de zwarte hooge rots van Monaco, het verst in zee vooruitgeschoven, ligt de stad, Monte Carlo, saamgegroeid met Beausoleil en aan de andere zijde met La Condamine, dat om de haven ligt, in de diepte tusschen de hoogten van Monte-Carlo en Monaco in; te zamen één groote stad vormend, ingebouwd op verschillende plans, die kris-kras tegen de berghellingen liggen, en er een opstapeling van huizen en straten, viaducten en paleizen, van maken, tusschen plotseling wonderlijk intact gebleven stukken rotskloof, waarover de treinbaan, in het gezicht van de haven, een breed viaduct spant.... en we stoppen aan 't station van Monaco.

#### MONACO.

☞ Heerscht op de hoogte van Monte Carlo het Casino, op de rots van Monaco heerscht het paleis van den Vorst.... Te midden der oude stad, die op 't rotsplateau een zestigtal meters boven de zee gelegen is, en uitziet op Kaap Martin tot Bordighera..... staat het oude slot uit de 13e eeuw, door de Genueezen gebouwd, en door de Grimaldi's, de heerschers over deze streek van de 16e eeuw tot op heden, gerestaureerd en uitgebreid in ongeveer 't jaar 1630. De overblijfselen van de Italiaansche beschaving in schilder-



STRAAT TE MONTE CARLO.

kunst en architectuur uit dien tijd zijn hier, ver van het internationaal gewoel, blijven voortleven. ☞ Ik heb me met moeite uit deze onverstoorbare rust van het oude vestingstadje losgemaakt. Welke goede oogenblikken heb ik aan dit oord te danken! Was 't toeval of fantasie, dat ik uit een verdieping een air uit de „Grande Duchesse de Gerolstein" op een oude piano tingelen hoorde? Weer ben ik teruggegaan in een der nauwe sleuven, welke toegang geven tot dit tooneelmatig groote plein, waar de weerbare Monageezen voor het kasteel van hun vorst zonder twijfel in de tijden van woeling zijn saamgestroomd. Nog wijst hierop het decoratief van heel oude kanonnen, op stevige affuiten, die tusschen stapels ijzeren knikkers, in den bekenden pyramide-vorm, van afstand tot afstand langs de lange muren staan opgesteld, die het rotsplateau begrenzen aan beide zijden van het paleis. Met de lichte plek van de straatmond achter ons zijn we teruggegaan, dwalend door de prachtige tuinen van de Boulevard St. Martin, aan de West- en Zuid-zijde, waar ook de nieuwe kerk van St. Nicolaas, en verder op het ook nieuwe Oceanografisch museum staat, een prachtig monument van het werk van een Vorst, die inderdaad vorstelijke breedheid in zijn gedachten wist te ontwikkelen. Vandaar steken we recht over en komen weer op het pleintje terug, de Place du Tribunal, waar ons uitgangspunt was. ☞ Voor we echter nu naar beneden gaan, terug langs de breede trappen, die eens den eenigen toegangsweg vormden, en die uitkomen aan de

oude kasteelpoorten, en rondom de zware bastions loopen, slaan we nog even een zijstraatje in, en komen dan te staan, boven de tuinen, aan de Oostzijde, vanwaar we het volle uitzicht hebben op de haven aan onzen voet en de huizen en hotelpaleizen van Monte-Carlo tegen de rotsellingen van La Turbie tot de Mont Agel, erboven. Hier ligt de Westzijde van Monte-Carlo tegenover ons, huizengalerij op huizengalerij, blinkend over de geheele breedte in de zon, terwijl diep beneden ons het als blauwfluweel zoo gladde wateroppervlak van de haven glanst, gevat in een raam van 't witte zandsteen der pas aangelegde haventerrassen en aanlegsteigers. Als émail glin steren en kleuren de tinten van de verschillende paleizen op het fond van de berghelling. Vooruit steekt het viaduct dat het terrein van de Tir-aux-Pigeons draagt, in zee vooruit; daarboven liggen breede wit-en-groene terrassen: de Casino-promenades. Verderop schuift Cap Martin naar voren, en heel naar links, zien we tegen de hellingen van de Tête de Chien, die nu troont boven het op gelijke hoogte met ons liggende zijkant van het Vorstelijk paleis, dat hier nog geheel z'n oude aspect vertoont, — de witte lijn, van de nieuw-aangelegde Moyenne Cornishe, de nieuwe boulevard, via Eze, naar Nice. ☞ 'n Wonderlijk breed panorama, machtig als geen langs deze Blauwe Kust, grillig van bouw en tint, met veel, als goudglanzenden zandsteen en paarsge-tinte rotsformaties, met gekriemel van duizenderlei détail,

die alle samen tot een groot mozaïk worden, in de schittering van lucht en licht, en wa a r o p blauw van den hemel van z'n gloed afschijnt....

☞ Zoo ligt het Mecca van de Côte d'Azur, gezien van de Rots der Eeuwen van Monaco.

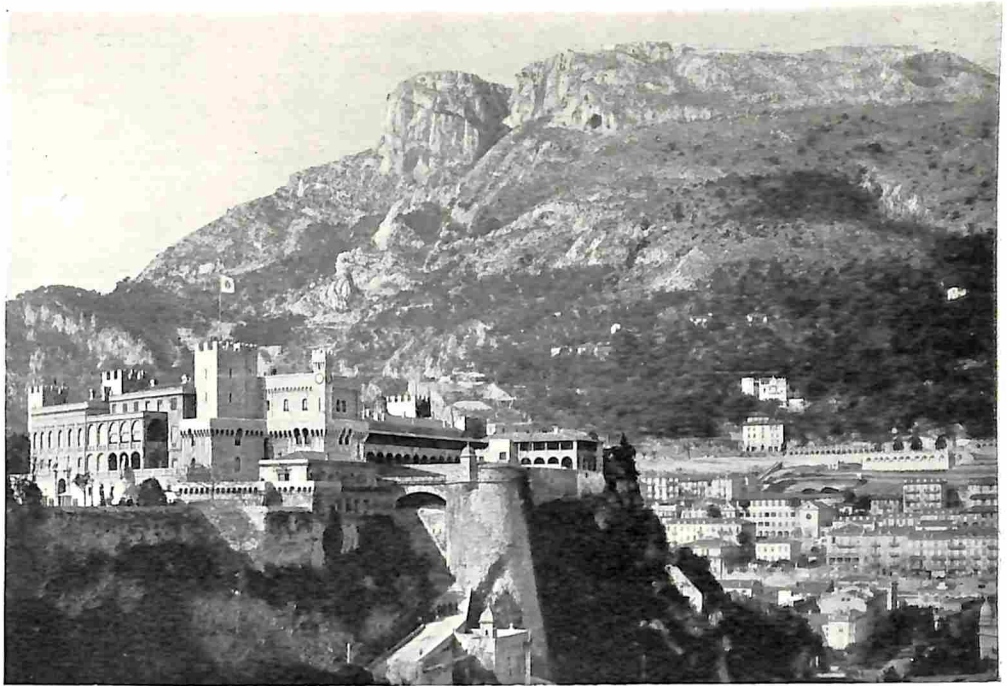
TOM SCHILPEROORT.

#### De stichting van Fairbanks.

**I**N het noorden van Alaska, aan de oevers van de Youkonrivier, liggen kleine hutten, waar de vermoede reiziger, die op een sledetocht is, eten, drinken en onderdak krijgen kan. Zij liggen aan den grooten weg, en woedt er een storm, zoodat het geen weer is om op pad te zijn, dan zijn die kleine hutten vol mannen, die geregeld met de slee voor zaken er op uit moeten. Men eet, men drinkt, men slaapt, maar houdt de storm dagen lang aan, dan worden er wonderlijke verhalen verteld uit den tijd, toen het land nog in wording was, en vertellen, terwijl de storm buiten raasde, en er zoo'n sneeuw-mee zulk een hut binnen, die volhangt van etenslucht en waar het ruikt naar natte kleeren, maak dat je dicht bij de snorrende tabaksrook zich mengen onder die van de anderen — zit stil, zwijg en luister naar het verhaal van *De Stichting van Fairbanks*.

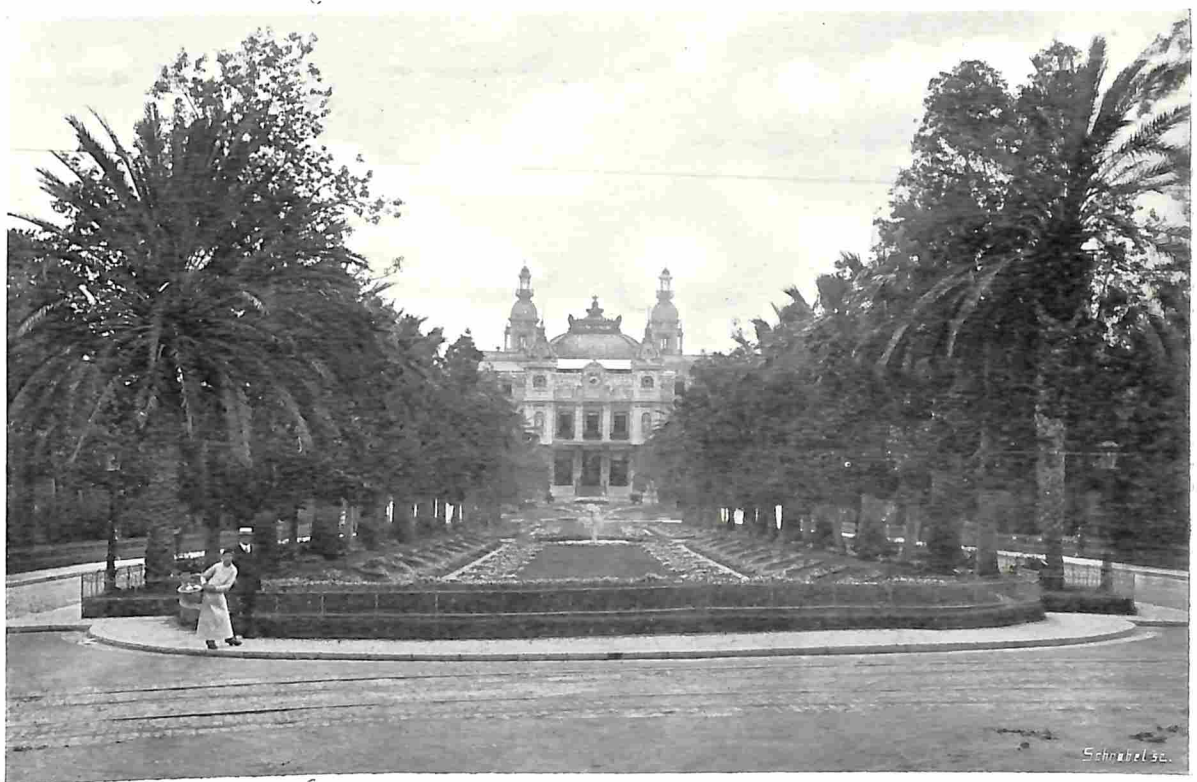
☞ Het was in den nazomer van het jaar 1902, dat een kleine stoomboot tegen den stroom van de Youkou-rivier opwerkte, zij hijgde en steunde, de rook pufte uit de stoompijp, de romp kraakte, en het heele schip deed zijn uiterste best om tegen den stroom en den wind en het nieuw-ijs in vooruit te komen. Want het moest zich haasten, als het Dawson wilde bereiken, voordat er van den eenen oever tot den anderen ijs lag — 800 mijlen moesten nog afgelegd worden,

voordat het zoover was, en het was toch al zoo achter, meer dan drie weken geleden waren zijn makers de plaats, waar het nu lag, gepasseerd. ☒ Van al die rare schepen, die in het eerste acute stadium van de goudkoorts de Youkon bevoeren, was dit het meest zonderlinge; en wanneer men het „een schip” noemde, gaf men het eigenlijk een eernaam, dien het op verre na niet verdiende. Maar wat kon men er aan doen; er bestaat geen woord voor iets wat zóó zijn tijd gehad had, en drijven kon het dan toch — misschien wel ternauwernood, maar het zonk tenminste niet — en dat was alles wat het gelijk had met andere voorwerpen die met dien soortnaam aangeduid worden. Ja, een wrak was het om te zien, het was vreeselijk om aan te hooren, de machine gilte en piepte als in wanhoop, omdat ze gedwongen was dit wangedrocht voort te bewegen, en de stoom deed intusschen eervol en prijzenswaardig zijn best om zich te onttrekken aan het zware werk in de cilindres beneden in het ingewand van dit vreeselijke voorwerp. ☒ Ja, het was droevig om aan te zien, hoe het schip daar aan kwam varen, rood van roest, met hout opgelapt, in rookwolken gehuld, en het was een kwelling zich op minder dan een mijl afstands er van te bevinden en het jammerlijke gesteun van het gedrocht te hooren bij zijn maximumsnelheid van drie mijl per uur. ☒ Maar het schip had eigenlijk ook al uitgediend, al lang zelfs, en na een lang en veelbewogen leven had men het op het schepenkerkhof getrokken in een hoek van de haven van St. Michaël. Het was de bedoeling geweest, dat het daar zijn leven zou eindigen, tot roest vergaan en zinken zou, zoodat het er dan voorgoed mee gedaan zou zijn — dat het het lot zou deelen van zijn oude kameraden, waarvan men de droevige overblijfselen boven het water kon zien uitsteken. Van alles zag men drijven, hier een schoorsteen, rood van roest, vol gaten als een zeef, daar een achterstuk, verderop een raderkast, en als het meest illustere van alle voorwerpen, een commandobrug met een uitkijk zonder raam of deur, alles zoovele bewijzen van de vergankelijkheid van alle aardse dingen. ☒ Zoover was het echter met onzen jammerenden vriend nog niet gekomen, en hij was buitengewoon trotsch op het eenige sieraad, dat hij had — een groot verguld naam-bord, waarin de schoone legende vermeld stond, dat deze droeve resten het eenige waren wat er van de vroeger zoo trotsche „Youkon's Roem” nog over was. ☒ Op zekeren dag echter kwam er een man, een kleine gele man, een Japannees; hij had een oud wrak nodig, kocht het, en op een goeden morgen trok men de „Youkon's Roem” naar de kade, naast een geweldige hoeveelheid etenswaren, die eveneens den Japannees toebehoorden. ☒ Hij hield er van met getallen te werken, en 's avonds, als hij in de kajuit zat, rekende hij hardop altijd weer hetzelfde — „ik heb honderd ton proviand, dat is tweehonderd duizend pond, voor ieder pond krijg ik een dollar, als we in Dawson komen, misschien wel meer, ik word rijk, ik krijg op zijn minst tweehonderdduizend dollars; beste, oude „Youkon's Roem,” zonder jou zou ik niets kunnen doen, er was geen schip te krijgen, toen vond ik jou, hoor, oude vriend, je moet me nu



HET PALEIS VAN DEN VORST VAN MONACO.

geen verdriet aandoen”. ☒ Het schip was niet van de beste, maar de bemanning was nog erger; nog nooit had men zoo'n bende gezien. Het was uitvaagsel, menschen, die zulk een kwaden naam hadden, dat men ze zelfs in Alaska, waar zoo weinig vooroordeel heerscht, schuwde, het waren moordenaars, roovers, valsche spelers, mannen, met wie niemand iets te maken wilde hebben. Zij waren nog nooit in de gelegenheid geweest naar Dawson te gaan, want waar zij zich vertoonden, daar liep het mis en gebeurde allerlei ongerechtigheid, maar zij waren de eenigen, die zich aan boord van de oude schuit durfden wagen, omdat zij niets te verliezen hadden, er viel daarentegen veel te winnen — *als* zij Dawson bereikten. ☒ Met de vlag aan de achterplecht en een wimpel aan den eenigen mast lag de „Youkon's Roem” op den loods te wachten. De kade was zwart van menschen, die dat merkwaardige schouwspel wilden genieten, die oude, halfvergane, overbelaste schuit nog op reis te zien gaan — er kon van alles gebeuren, en velen verheugden zich er al op, dat ze zou zinken en de geheele bemanning mee naar beneden zou trekken — dat zou een gemakkelijke manier zijn om Alaska van eenige van de slechtste elementen te bevrijden. ☒ Op de brug stond de Japannees, de bezitter van al die heerlijkheid, hij was de kapitein van de schuit, de loods stond naast hem, de trossen werden



GEZICHT OP HET CASINO TE MONTE CARLO.

losgemaakt, — alles was klaar, men wachtte slechts op het oogenblik, dat de machinist de machine zoover zou hebben, dat ze werkte. ☼ Eindelijk! Een gefluit, een gesteun en gemjammer steeg op uit de machinekamer, het groote wiel achter begon te draaien. De „Youkon's Roem” zette zich in beweging, maar zij steunde, zij gilte hevig als van pijn, en de menschen op de kade kromden zich van het lachen. Toen draaide ze om een landpunt heen, de reis naar Dawson was begonnen, zij stoomde de Youkon op, met de vlagversierd, een verschrikking voor al wat ze op haar weg ontmoette. ☼ Langzaam ging het voort. Kaltag was gepasseerd, Tanana was niet ver meer af, maar Dawson: — ja, dat kon even goed op de maan liggen als aan de Youkon, want de winter stond voor de deur, groote schollen ijs kwamen den stroom af en die spraken een duidelijke taal, als zij langs de schuit heenschuurden — „te laat, te laat”, zongen zij, „dwazen, die jullie zijn, geloof je nog, dat je Dawson bereiken kunt, voordat wij een brug slaan van de eene kust naar de andere?” ☼ Neen, dat had men opgegeven, niemand dan alleen de Japannees geloofde nog aan Dawson; hij was nog nooit op de rivier geweest en had er geen denkbeeld van, hoe gauw zij dichtvroom — de anderen, die meer ervaring hadden, hadden het opgegeven, en allerlei plannen werden er aan boord van het oude wrak besproken. Sommigen meenden, dat het maar het beste zou zijn rechtsomkeert te maken en zich de rivier af te laten drijven, dan kon men misschien de kust bereiken, eer het ijs vast ging zitten, en dan kon men St. Michaël de rest van den winter onveilig maken; anderen wilden zich van de schuit en den proviand meester maken, maar het plan dat den meesten anhang vond, was dit: aan boord te blijven, totdat men aan een plaats kwam, die naar men veronderstellen kon aan de route lag van de wintersledetochten — en daar wilde men dan een klein station inrichten, waar reizigers met open armen ontvangen konden worden, onderdak konden vinden en volgens alle regelen van de kunst te pakken genomen konden worden. ☼ Bij den mond van de Tananarivier kroop de „Youkon's Roem” nog maar voort met den gang van een slak, de brandstof was op, en aller oogen waren op de kust gericht om een plaats te ontdekken, waar een stapel brandhout gedeponereerd was door schippers, die aan de toekomst gedacht hadden. ☼ Hout is er wel genoeg aan de oevers van de Youkon-rivier, maar het stond nog op stam, het kostte arbeid om het te vellen, en als er iets was, waarvoor de brave metgezellen van den Japannees respect hadden, dan was het voor werken. En daarom keken zij uit naar hout, dat door anderen geveld en in stukken gehakt was op de lengte, die voor de stoommachine paste, een voorraad gemaakt door menschen, die niet alles aan de voorzienigheid overlieten. Men was er zich van bewust, dat dat roef was, even erg als het leeghalen van een anders depot, en men wist ook, dat de strik hem wachtte, dien men bewijzen kon zulk een roef gepleegd te hebben. Maar wat deed dat er toe, dat was alles toekomstmuziek, en met dergelijke overwegingen hield men zich aan boord van de „Youkon's Roem” niet op, want allen liepen eigenlijk met den strop om den hals en hadden al meer dan eens gehangen moeten worden. ☼ Den stapel brandhout vond men, en dat gaf een geschreeuw van vreugde, om de rest bekommerde men zich niet. Maar voor den Japannees was dat een kwade dag, en de moeilijkheden begonnen voor den armen man, zoodra de „Youkon's Roem” naast den stapel hout lag, want op dat oogenblik



Foto C. Steenbergh.

BIJ DE ST. JANSKERK TE GOUDA.

gaf men hem voor het eerst te kennen, dat hun wegen zich voortaan moesten scheiden, omdat men er zeker van was, dat de schuit Dawson nooit bereiken zou, ten minste niet, voordat alles één klomp ijs geworden was. Dat was al hard genoeg, maar men schold bovendien op de schuit, die hen zoo ver weg gesleept had, en tot toegift kreeg de Japannees in trefende, maar minder fraaie bewoordingen te hooren, hoe men over hem, zijn vader en moeder en zijn heele geslacht dacht. ☼ Maar, voor den filosofischen oosterling was dit alles nog te overkomen, het ergste kwam echter nog, men wilde voor dien éénen keer zich wel eens inspannen en het hout aan boord van het schip dragen — wel te verstaan, als er een fatsoenlijk dagloon mee te verdienen was — en zij hadden vrij hooge eischen, de heeren, vijf pond etenswaren naar keuze wilden ze hebben voor ieder stuk hout, dat aan boord gedragen werd. ☼ Er ging een dag mee heen, eer die zaak geregeld was, maar de Japannees moest de eischen inwilligen — zijn vroegere kameraden zaten op den houtstapel en hadden hem in hun macht, en met een bedenkelijk gezicht stond hij er bij en telde de stukken hout, die ieder aan boord bracht, — de blanken hadden hem dezen keer er in laten loopen, maar wie het laatst licht, licht het best, zijn tijd zou wel komen, als ze maar eerst in Dawson City waren. ☼ Met een voorraad brandhout voor twee dagen aan boord en een loods en machinist als enige bemanning, verliet de Japannees de plaats, waar hij zooveel moeilijks had beleefd. Maar hij liet een stuk van zich zelf achter — iets, dat hij bijna meer liefhad dan zichzelf, een groote hoeveelheid proviand, die hem in Dawson een massa blanke dollars zou hebben ingebracht. Hij was bitter gestemd, en terwijl de afstand tusschen de achtergebleven bemanning en de „Youkon's Roem” grooter en grooter werd, werden de laatste groeten gewisseld, en die waren van dien aard, dat de duivel zelf er plezier in gehad zou hebben ze te hooren. ☼ De „Youkon's Roem” was een ziel, die deelneming gevoelde, zij steunde en jammerde, zoodat men het mijlen in den omtrek hooren kon, en dat was een uiting, die goed in overeenstemming was met het verdriet van haar bezitter — maar den volgende dag had hij lust om

boven het jammerende ge-

vaarte uit te schreeuwen, toen de loods met de droevige mededeeling kwam, dat men zich in den weg vergist had, dat men zich op de Tanana-rivier bevond — een zijrivier van de Youkon, ver, ver uit den koers van Dawson. ☼ En als er dan nu geschreeuwd en gemjammerd moest worden, moest de Japannees het zelf doen, want de „Youkon's Roem” staakte haar pijnlijke bewegingen, voor nu en altijd, de stem in haar binnenste was verstomd — de brandstof, die men gestolen had, was op, de stoom, de kostbare stoom drong nog wel hier en daar uit den lekken ketel, maar had geen kracht meer om de machine in beweging te brengen. Weerloos was de „Youkon's Roem”, en door ijs omgeven dreef ze naar een zandbank en legde zich ter ruste — niet voor een winter, niet voor een jaar, maar voor altijd, haar levensvonk was uit-om Dawson te bereiken vervlogen. Hij gaf zich gewonnen en liep rond op het droevige wrak van de eens zoo trotsche schuit — hij rekende en rekende, maar het kwam niet uit — die verleden behoorde, de toekomst zag er voor hem niet meer zoo mooi uit, hij zag zich zelf al kok in een goudgraverskolonie.





Foto C. Steenbergh.

POORTJE IN EEN STEUNBEER AAN DE ZUIDZIJDE VAN DE ST. JANSKERK TE GOUDA.

De winter overviel hem, voordat hij klaar was met rekenen, hij ging dus voort met rekenen, nadat het ijs het schip al in zijn greep gekneld had, hij rekende nog, toen de maand November ten einde liep, en hij rekende nog ver in December — maar toen kwam er plotseling een glans in zijn oogen — hoe was het ook, wat was dat voor een gedachte, die zijn hart van vreugde deed kloppen? O ja — ja zeker, hij dacht en dacht een dag of twee — zijn oogen schitterden, hij voelde zich niet meer gedrukt — de rekening klopte eindelijk met een batig saldo, een nog mooier dan vroeger.

(Wordt vervolgd). Uit het Deensch van EJNAR MIKKELSEN.

## Om en inde St. Janskerk te Gouda.

DE Groote of St. Janskerk met haar gebrandschilderde vensters geldt als vrijwel de eenige bezienswaardigheid van Gouda. Het zal dan ook velen onzer lezers verrast hebben, dat wij in de nummers 8 tot 11 van dezen jaargang zooveel schoons van de Kazen- en Pijpenstad in beeld brachten zonder van de beroemde kerk te spreken. Nu is het bezorgen van dergelijke verrassingen, het aantoonen, hoeveel moois doch onbekends ons kleine land bezit, een aanlokkelijk werk. Maar een enkele maal moet terwille der volledigheid ook wel over het meer-bekende worden gesproken. En dat geldt zeker voor Gouda's Groote Kerk. Wel speelt zij in haar geheel in het stadsbeeld geen gewichtige rol — dat doet voornamelijk haar kleine toren, met de eveneens kleine open spits — maar haar oude muren, zich opheffend in het hart der stad, vormen toch hier en daar een eerwaardige bijdrage tot Gouda's stedschoon, vooral aan de Zuidzijde, waar in een geweldigen naar buiten springenden steunbeer, een poortje is gemaakt, dat, met het er langs loopende, typisch-Goudsche grachtje, ondanks afzichtelijk-karakterlooze huizen in de nabijheid, mooie doorkijkjes biedt. Ook het gezicht op het koor met zijn kapellenkrans, alweder door zoo'n grachtje bespoeld, is mooi, al doen statige boomen al hun best het aan het oog te onttrekken. Langs den noordelijken gevel gaande treft u vooral het Zakkendragershuisje, dat er tegen de hoge muren zoo'n popperig kleinen indruk maakt. Intusschen, het werd al gezegd, de kerk in haar geheel treft den wandelaar

slechts weinig, en dit, omdat men haar nergens in haar geheel te zien krijgt. Ware dit wèl het geval, men zou met verbazing naar dit bedehuis staren. Niet zoozeer met bewondering. Want zij is uitwendig niet rijk gesierd, en wijkt niet sterk af van andere oude Hollandsche kerkgebouwen, die, als dit, van kruisbeuk, koor en trans zijn voorzien. Behalve op één punt: zij is van geweldigen omvang, vooral: van buitengewone lengte. En dat kan men toch wel zien op de Markt, waar 't schier eindelooze kerkdak boven de huizen te voorschijn komt. Niet minder dan 125 M. lang is ze, deze grootste kerk van ons vaderland, die ook vele beroemde buitenlandsche kerkgebouwen, als de Dom te Keulen, in afmetingen overtreft. De oudste kerk hier ter plaatse is vermoedelijk gebouwd in den aanvang der 13e eeuw. In 1361 werd dit gebouw door brand vernield. Groter en schooner uit de asch herrezen, en eerst in 1410 geheel voltooid, werd de kerk in 1438 wederom door brand verwoest. Lang duurde het eer zij herbouwd was; zoo werd eerst in 1485 begonnen met het optrekken van het koor. Ook deze kerk werd, ditmaal door het inslaan van den bliksem, den 12en Januari 1552 grootendeels in de asch gelegd. Het koor, het benedengedeelte van den toren, overblijfsel van het kleinere 14e eeuwse gebouw en daarom zoo gering van omvang, en eenige muren en zuilen, bleven behouden. Spoedig na de ramp werd onder leiding van Cornelis Frederikse met den herbouw begonnen, en kreeg de kerk het uiterlijk en de gedaante, waarin wij haar nog thans kennen. Wat later — in de 17e eeuw eerst — werd de renaissance-spits, waarin vele klokken van P. Hemony hangen, door een mooie peer bekroond. In de kerk valt veel te bewonderen; al komen de banken en stoelen in 't schip haar schoon niet ten goede, slanke zuilen met bladkapiteelen staan er tusschen haar beuken, die door houten tongewelven gedekt zijn; steenen gewelven durfde men klaarblijkelijk met het oog op den slappen bodem, ook hier niet aanbrengen. Aan de westzijde prijkt een statig orgelfront, hier in 1736 aangebracht, gevat in een bemuring van Venetiaansch marmer, en prijkend met vier zuilen, die eveneens van marmer zijn; ook als muziek-instrument moet dit orgel uitmunten. Rijkgesneden is de preekstoel, eenvoudig maar mooi is het marmeren koorhek

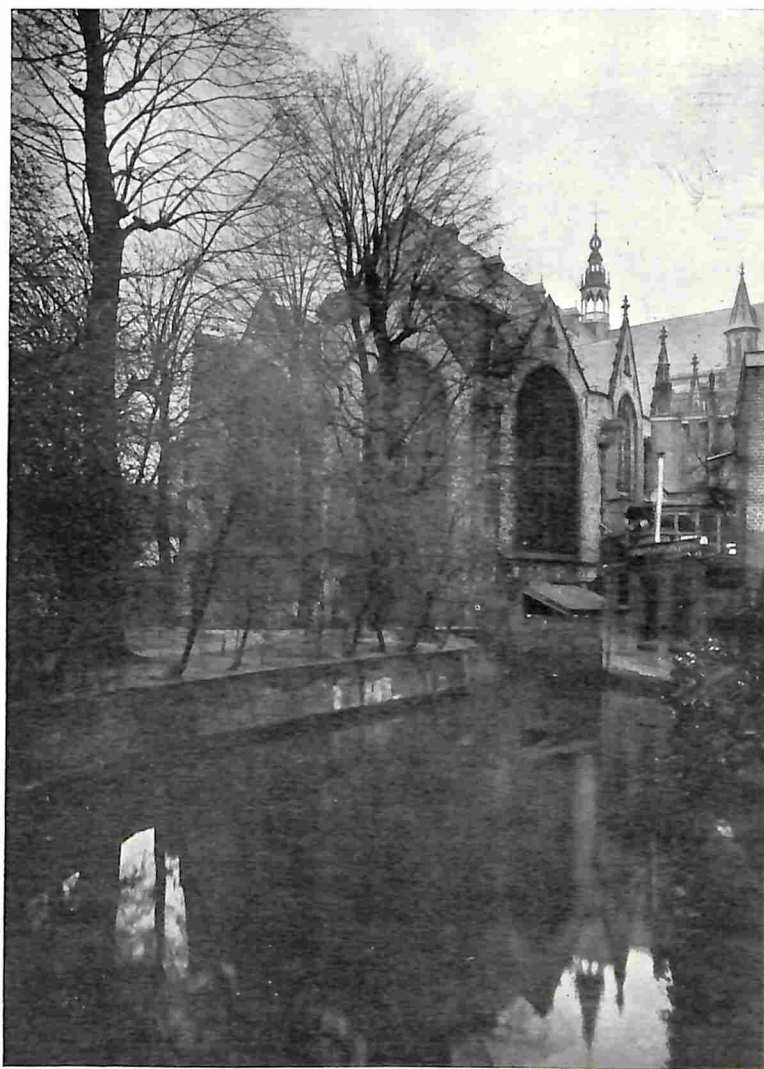


Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP HET KOOR VAN DE ST. JANSKERK TE GOUDA.

met koperen pilasters; vermeld moet ook worden het prachtige eiken hek voor de z.g.n. kapel van Cool. Ook eenige grafmonumenten vindt men er, en tal van grafzerken, waaronder een voor Dirk Volkertsz. Coornhert, den kranigen geleerde en kunstenaar, die zoo ijverde tegen het verketteren van andersdenkenden, — het mochten dan Katholieken of Protestanten zijn — dat hij zich tallooze vijanden verwierf, en, overal verjaagd, ten slotte in Gouda een schuilplaats vond, waar hij in 1590 overleed. Hier, in deze kerk, leest men ook het kernachtig grafschrift door zijn vriend Spieghel gemaakt:

Nu rust  
Diens lust  
En vreught  
Was deught,  
En 't waer'  
Hoe swaer  
't Oock viel.

Noch sticht  
Syn dicht-  
Geschrijf.  
Maar 't lijf,  
Hier bleef 't.  
God heeft  
De siel.

⌘ Zeer veel van dit alles vindt men echter ook — en dan vaak nog mooier — in andere oude groote bedehuizen van ons vaderland. Maar op een schat van 31 van gebrandschilderd glas voorziene vensters kan toch alleen de Goudsche kerk zich beroemen. Een kostelijke schat is dit, niet alleen door het aantal maar ook en vooral door de treffende schoonheid van zeer vele vensters. ⌘ Die vensters vallen aanvankelijk tegen. Ge krijgt een verwarrenden indruk: raamstijlen loopen door de compositie heen en het lood waarin de stukken glas gevat zijn, werkt storend. Maar ik bid u, ga er niet te spoedig toe over, uit te vorschen wat dit alles voorstelt, wend u niet te spoedig tot den uitlegger, die in deze kerk rondwaart, en die ten zeerste bereid is, de puzzles, die zich aan u voordoen, op te lossen. Bezie deze vensters eerst als glasmosaïken, laat eerst de schoonheid der heerlijke kleurschakeeringen op u inwerken, eer ge u verdiept in de vraag, wat de samenvoeging van deze tallooze stukjes glas verbeeldt. Dan ook, vooral als ge wat vreemd staat tegenover de „primitieven”, zult ge al spoedig zien, welke ramen door de grootste meesters in de glasschilderkunst zijn gevuld: Dirk en Wouter Crabeth, die aan de door smelting van glas en verf verkregen glazen zulk een wondermooi coloriet wisten te geven. Intusschen, ook 't werk van anderen in deze kerk, van Adriaan de Vrije, Willem Thibaut, Dirk van Zijl, Cornelis Clock, Cornelis Kussens, Klaas Janse, waarvan alleen de eerstgenoemde Gouwenaar was, verdient bewondering. Dat onze fotograaf, zonder juist-omschreven opdracht in deze kerk werkende, zich voornamelijk tot de Vrije's glazen aangetrokken gevoelde, is niet verwonderlijk. Zijn voorstellingen zijn fraai op zich zelve, het gemakkelijkst te begrijpen, geven meer perspectief en staan dicht bij ons dan het werk van anderen als de Crabeth's, waarvan de ongeëvenaarde pracht der warmgetinte kleuren op een foto bovendien toch niet tot zijn recht komt. Eigenlijk komt de schoonheid van geen der vensters op een foto tot haar recht, ook niet op een gekleurde afbeelding, als die indertijd bij „Buiten” van 4 Jan. 1913 is gevoegd. Want juist het licht, dat er doorschijnt, doet die kleuren tintelen en leven, en bezwaarlijk is dat langs chemigrafischen weg weer te geven. ⌘ Bij zoo weinig afbeeldingen kan slechts weinig tekst een plaats vinden. Daarom nog slechts iets van het vele, dat over de geschilderde glazen gezegd kan worden. ⌘ Niet dadelijk trachten te ontraadselen wat de verschillende vensters voorstellen, werd hier-

boven aangeraden. Maar dit toch niet nalaten, zoo worde er aan toegevoegd, als ge daarvoor voldoende tijd hebt. Want zij vormen te zamen, afgezien van hun schoonheid, een typisch stukje cultuur-historische geschiedenis, een overgang ook in de kunst van het glasschilderen, van de zuiver religieuze kunst in de burgerlijke, die aan heraldische en allegorische onderwerpen de voorkeur geeft, doch ook bijbelsche voorstellingen, zij 't van een anderen geest getuigende, nog niet versmaadt. Het eerste glas, in 1555 aan de kerk geschonken door den Bisschop van Utrecht, George van Egmond, stelt Jezus' doop door Johannes voor; het is gemaakt door Dirk Crabeth. Chronologisch volgen dan drie glazen, waarvan twee van Dirk Crabeth en een van Dirk van Zijl, eveneens met bijbelsche voorstellingen (Christus en Johannes de Dooper) in 1556 geschonken, twee glazen van Dirk Crabeth, Salomo's inwijding van den tempel te Jeruzalem met het avondmaal (geschonken door Philips II) en de prediking van Johannes den Dooper (1557), een glas van een onbekende, voorstellende „De boodschap aan Maria door den engel Gabriël” (in 1559 geschonken), een voorstelling van de genezing van een kreupel door Petrus en Johannes (door Dirk Crabeth, 1559), de koningin van Scheba voor Salomo's troon (door Wouter Crabeth, 1561), de offerande van den Hoogepriester Zacharias (door Dirk van Zijl, 1561), de offerande van Elia met Christus, de voeten der Apostelen wasschende (door Wouter Crabeth, 1562), de kerkroover Heliodorus door de Engelen gestraft (door Wouter Crabeth, 1566), Christus drijft de kooplieden uit den tempel, geschonken door Prins Willem van Oranje (door Dirk Crabeth, 1567), de onthoofding van Johannes den Dooper (door Willem Thibaut, 1570), Christus, zittende in den Tempel door Dirk van Zijl, 1570), Judith, Bethulia verlossende (door Dirk Crabeth, 1571) en de geboorte van Jezus (1572). ⌘ Dan duurt het, om begrijpelijke redenen, geruimen tijd, eer de kerk weder met glazen wordt verrijkt. Eerst in 1594 schenken de Hoogheemraden van Rijnland haar een glas, voornamelijk de wapenen der Hoogheemraden bevattende, en vervaardigd door Adriaan de Vrije. Het jaar 1596 brengt twee nieuwe glazen, een, de Vrijheid der Conscientie voorstellende en door onze voorplaat in beeld gebracht, geschonken door de steden van Zuidelijk-Holland, en een, door die van Noord-Holland, de Christelijke Ridder, verbeeld door den profeet Nathan, die koning David bestraft over zijn zonden, beide vervaardigd door de Vrije. Het volgend jaar (1597) brengt een drietal glazen, één geschonken door Burgemeesteren van Haarlem — en (natuurlijk) de inneming van Damiate voorstellende, een merkwaardig raam waarin de grijze tint overheerscht, werk van W. Thibaut, één 'n geschenk van Burgemeesteren van Dordrecht, voorstellende Dordrecht's Maagd in haren tuin (zie de afb. hierboven) alweer door de Vrije gemaakt, en een van Amsterdam's Burgemeesteren, de Pharizeeër en Tollenaar in den Tempel, gemaakt door C. Kussens. In 1601 volgden Burgemeesteren van Leiden en Rotterdam; de eersten gaven een glas met voorstelling van het ontzet van Samaria, door Corn. Clock, de laatsten een onlangs voor rekening van Rotterdam van Delft ten slotte schonken in 1603 een glas, eveneens door Corn. Clock vervaardigd, met voorstelling van het ontzet van Leiden. ⌘ Dan moet nog melding worden gemaakt van een tweetal glazen (voorstellende het lijden, de opstanding en de hemelvaart van Jezus en de uitstorting van den Heiligen Geest) die voor een klooster bestemd, in 1581 naar de



Foto C. Steenbergh.

VENSTER MET GEBRANDSCHILDERDE  
GLAZEN IN DE ST. JANSKERK, GOUDA,  
VOORSTELLEND „DE MAAGD VAN DORDRECHT”,  
VERV. DOOR A. DE VRIJE (1597).

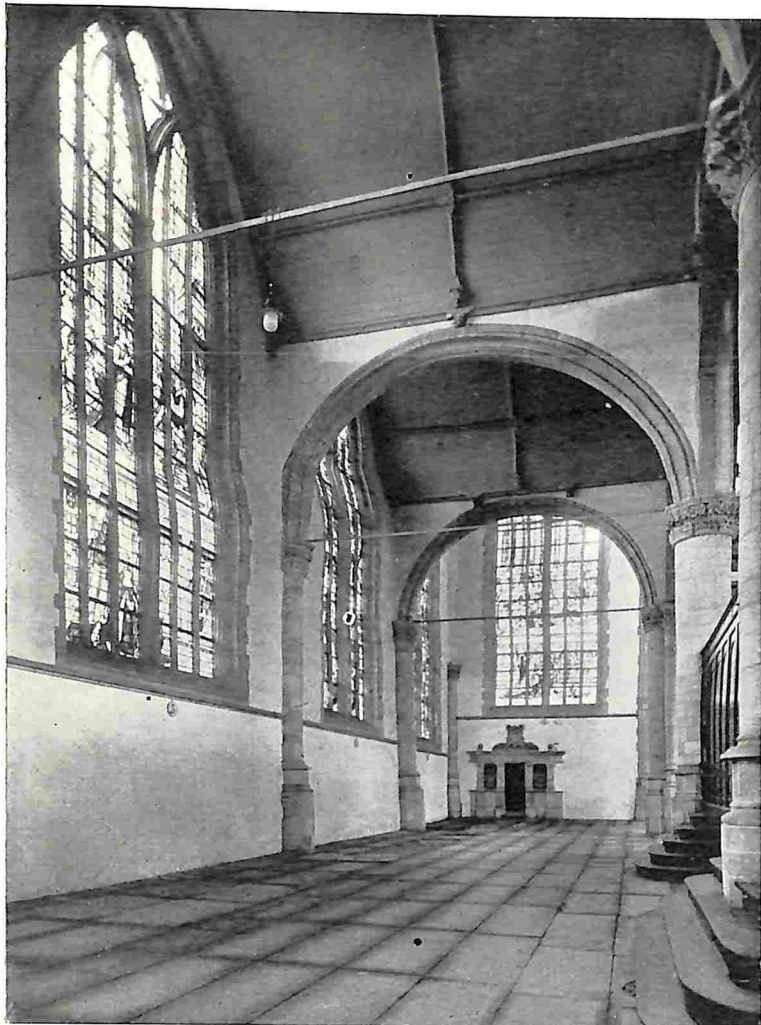


Foto C. Steenberg's.

KIJKJE IN EEN ZIJBEUK VAN DE ST. JANSKERK TE GOUDA, MET GEBRANDSCHILDERDE GLAZEN DOOR DIRK EN WOUTER CRABETH.

St. Janskerk werden overgebracht, van een glas van Dirk Crabeth (Jonas komende uit den walvisch) dat geen jaartal bevat, en van een glas van een zijner leerlingen, dat evenzeer een tijdaanduiding mist. Ten slotte is er één glasraam van den laatsten tijd, gemaakt ter herinnering aan de herstelling van een zestal glazen door Jan Schouten en in 1920 hier aangebracht. Het geeft een voorstelling van den tempelbouw. Enkele vensters aan de westzijde bevatten slechts gewoon glas in lood. ☞ Boven elk der vensters is een groot nummer aangebracht, corresponderend met het nummer in een in de kerk verkrijgbaar boekje, dat de voorstellingen verklaart. Niet erg smaakvol gedacht, maar wel praktisch en gemakkelijk. A. L.

## BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON.

(Vervolg).

☞ ...Maar omdat men het karakter van het Hollandsch landschap zoo spoedig, — in een enkelen dag sporens — kan leeren kennen, waag ik niet te beweren, dat het eentonig en alledaagsch is. Holland is een der verrukkelijkste landen om te bereizen; alles wat erin geschiedt is van belang. Als ik met een spoortrein over een kanaal reed, kreeg ik een geweldigen indruk van zijne eidelooze rechtlijnigheid, misschien hier en daar afgebroken door een bruin zeil. In een land, waar tusschen de steden zoo weinig gebeurt, daar vragen zelfs de kleinste gebeurtenissen verhoogde aandacht van den beschouwer, omdat iemands oogen voortdurend levendig worden gehouden en iemands geest geprikkeld wordt door de alom tegenwoordige frischheid en klaarheid van het land en zijne luchten. ☞ ... Juist bekeken is Dordrecht misschien de schilderachtigste van alle steden en met recht; want werkelijk geen andere stad ligt met kalmere waardigheid tusschen de wateren, noch heeft eenige andere stad een zoo wonderbaar kanaal als dat zich hier uitstrekt van 't eene einde naar het andere, aanmerkelijk beneden het niveau der straathoogte, overbrugd door eene menigte van kleine brugjes. Van deze bruggen af aanschouwd, nadert van geheel Holland dit tafereel het meest aan Venetië — nog sterker dan iets van Amster-

dam. Niet slechts bezien van de brugjes, maar ook van kleine geveltrapjes in de hoofdstraten af — overal is het prachtig: de muren, welke boven het water uitkomen, teruggekaatst in de diepten, groen geschilderd, geven een volkomen effect, heldere vensterkozijnen, hier en daar eene vrouw, linnen wasschende, vlondertjes hier dicht bij en bruggen in de verte..

A wanderer in Holland by E. V. LUCAS  
London. Methuen & Co. 1906.

## VAN MENSCHEN EN DIEREN

13)

door G. D. ROBERTS

**M**ET een sprong zoo hevig dat zijn lichaam bijna in tweeën gevouwen lag, gelukte het hem zijn noodlot te ontgaan. Maar niet heelemaal. Met een slag sloten de kaken van den otter zich om het dikke gedeelte van zijn schouder, vlak achter de kieuwdeksels. Maar ze hadden hem schuin te pakken. Was het een kleineren visch overkomen, dan zou hij zelfs zoo gevangen geweest zijn. Maar dank zij zijn enorm gewicht, allemaal spieren en elektrische energie, wist de zalm zich los te rukken en te ontkomen met een grooten, rooden hap uit zijn zij. In een oogwenk had hij het boveneinde van den plas bereikt en het witte schuim aan den voet der versnelling. De otter, te verstandig om te trachten hem te achtervolgen, draaide om met de vlugheid van een aal en pakte een anderen kleineren visch, die in zijn angst hem om zakte te zegen in den bek zwom. ☞ Aanvankelijk liet de zwaar gewonde zalm een spoor van bloed achter zich. Maar hoe vreeselijk hij ook gehavend was, scheen dit geen invloed te hebben op zijn kracht, terwijl het ijskoude water spoedig het bloeden stelpde door de randen der doorgesneden aderen samen te trekken. In den beginne was hij te verschrikt en te ontsteld om zijn weg te zoeken en zwom hij recht door, dwars door het borrelende water. Hier was het water natuurlijk wit van het schuim dat er in neergeworpen werd en dus vol lucht, waardoor het veel minder weerstand bood aan het slaan van zijn staart en vinnen en er dus veel van zijn kracht verloren ging. Maar

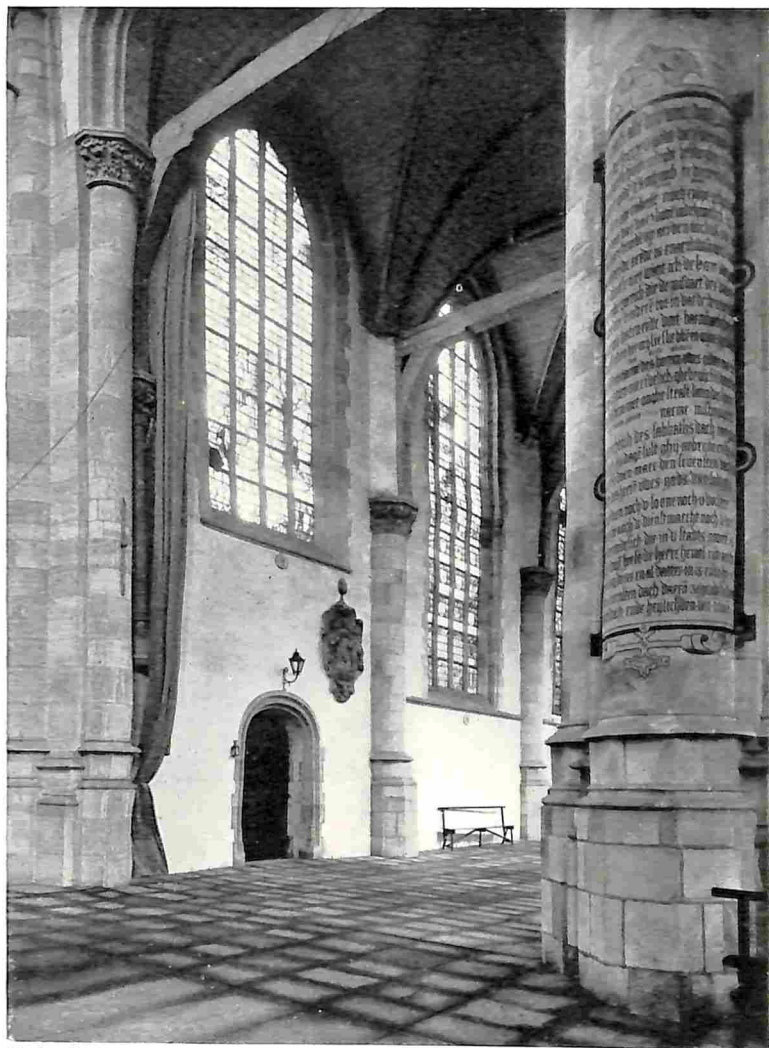


Foto C. Steenberg's.

HOEK VAN DE ST. JANSKERK TE GOUDA MET GLAZEN VAN DIRK VAN ZIJL (LINKS) EN WOUTER CRABETH (RECHTS).

al zeer spoedig kreeg hij zijn verstand terug en zocht hij zijn weg met meer overleg uit. ☼ De versnellingen waren lang, steil en vaak afgebroken — een serie van diagonale rotsen, kleine watervalletjes en vernauwingen, die elkaar bijna zonder onderbreking mijlen ver opvolgden. Voor de roeiers was dit een onbevaarbare weg, waar alles langs gedragen moest worden, hoogstens bruikbaar voor canoes onder speciaal gunstige omstandigheden en gevreesd als „slecht water” zelfs in den besten tijd. De zalmen volgden hem waar de stroom het snelst, maar minst verbroken was — waar de dichtheid van den stroom, onverschillig hoe snel die was, ze het noodige houvast bood, de tegenstand die ze behoeften voor hun geweldige voortstuwende kracht. Men moet niet vergeten dat bij dit zwemmen de vinnen, behalve de groote staartvin, een betrekkelijk onbetekenende rol spelen. Feitelijk wordt het heele lichaam, dat één bundel van gespannen spieren en bewuste beweegkracht vormt, om zoo te zeggen een verlengstuk van den staart, alles schroef en machinerie van staartvin tot kieuwvlies. Als men recht van boven neer had kunnen zien, waardoor men de misleidende waterspiegeling had kunnen ontgaan, had men den zalm kunnen zien zwemmen als een rechtlijnige, bliksemsnelle schaduw door de hoogste watervallei en de snelste stroomversnellingen schijnbaar zonder eenige inspanning. ☼ Maar hoe gemakkelijk het ook schijnbaar ging, kostte het hem wel degelijk moeite. Toen hij ten slotte — dwars

door het donderend geraas, de verstikkende dichtheid der schuimranden en duizelingwekkende dwarreling der gebroken, telkens wisselende licht-effecten — een soort keteldal bereikte onder de bescherming van een overhangend rotsblok midden in de rivier, was hij blij toen hij even kon rusten. Hier was de stroom minder snel door de diepte van het dal en doordat een sterke tegenstroom gedeeltelijk zijn kracht brak. En hier vond hij, niet-

tegenstaande het water er borrelde en kookte, een hoekje waar het vergelijkenderwijs kalm was en waar hij nieuwe krachten kon verzamelen voor het volgende gedeelte van zijn reis. Maar hier hadden ook, omringd door het donderend geweld der neerbruisende stroomen, zekere kleine zoetwaterparasieten een veilige schuilplaats gevonden. Zij juichten vol verrukking de komst van den grooten zalm toe en zogen zich gretig vast aan de randen van zijn versche wonde. Zonder dat hij het wist, droeg hij ze met zich mee toen hij zich opnieuw in den stroom begaf en zijn inspannende reis hervatte.\* ☼ Op zijn verderen tocht door de stroomversnellingen vond de zalm geen plaatsen meer om te rusten. Er was geen rustpoos tusschen de trillende, heftige schokken waarmee hij zich een weg baande door donderende stroomvernauwingen en neerbruisende watervalletjes, tot hij ten slotte vermoeid en wondgestooten de rustige watervlakte bereikte, die het volgende rustpunt van zijn reizen vormde. In den eersten plas waar de bodem rein was — want hij had een hekel aan modder en neergezonken afval — hield hij halt en bleef rustend drijven met den kop stroom-op gericht en de vinnen zachtjes wuivend een paar duim boven den helderen, zandigen bodem. En hier voegden zich in den loop der volgende uren de meesten zijner kameraden, die hij zoo plotseling in den lager gelegen plas verlaten had, bij hem. Ze waren alle te vermoeid om te spelen en zij hadden geen behoefte aan voedsel, daar ze zelden honger hadden als ze weer in zoet water kwamen; en zoo bleven ze allemaal naast elkaar liggen in den stillen

plas, zoo lui alsof ze vette lampreien waren. ☼ De nacht was stil, de maan scheen niet en de groote, onbewogen watervlakte weerkaatste slechts de schitterende sterren en een blauw-zwarte lucht. Soms viel een mot met vale vleugels op den effen waterspiegel en verstoorde dien eventjes door zijn zwak gefladder. Dan kwam een groote rivier-forel lui naar boven en zoog het insect naar binnen met een olieachtig-smakken of sloeg het onder water met een luide minachtenden slag van zijn staart alvorens hij zich verwaardigde het op te happen en af te slikken. Maar de zalmen letten noch op motten noch op forellen. Om de een of andere onbekende reden — vermoedheid na hun tocht stroom-opwaarts door de stroomversnellingen lijkt hiervoor geen afdoende reden — waren zij niet gewend naar boven te komen of te springen zoolang zij in dien plas bleven; en de zalm schijnt een dier te zijn, dat erg vasthoudt aan gewoonten. ☼ Na eenigen tijd kwam een vreemd rossig licht door het water heenschijnen, den plas verlichtend op een verwarde, verwrongen manier. Nooit te voren hadden de zalmen zoo 'n licht het water zien doordringen, zelfs niet bij den schitterendsten zonsopgang boven den zeebodem, die hun geboortegrond was. Het licht was dichtbij en fel en dof oranjekleurig en het wierp zwarte, verdraaide schaduwen. Ze richtten alle hun oogen omhoog en zwommen er langzaam heen, verontrust maar betooverd. Achter den gloed, die zich langzaam stroom-

opwaartsbewoog, kwam een lange, smalle, donkere vorm, die om de paar seconden een diepe rimpeling maakte in het water achter zich. Die visschen, pas uit zee gekomen, hadden nog nooit een kanoe gezien en in zee hadden zij geleerd alle langere, donkere, bewegendegestalten te wantrouwen. Maar nu waren ze te zeer gehypnotiseerd door dien geheimzinnigen gloed om te denken aan gevaar. ☼ In de kanoe waren twee mannen, kolonisten, en daarbij zoolang de „trek”



BOSCHPLEKJE.

der zalmen duurde, stroopers. Daar ze — zij het alleen maar krachtens het recht van bezit — twee pas ontgonnen boerderijen aan de oevers van de nabijgelegen rivier bewoonden, beweerden ze hardnekkig, dat ze zooveel visch uit het water mochten halen als ze wilden, of dat verpacht was of niet, met of zonder de goedkeuring der regeering. ☼ En bovendien hielden zij even hardnekkig er aan vast, dat ze die mochten vangen op iedere manier die hun leek, onverschillig of hier wetten op bestonden of niet. En daar ze bij toeval wisten dat de opzichter over dit gedeelte van de rivier op twintig mijl afstand was, waren zij er op uit gegaan om een beetje aan die streng verboden sport te doen: zalm steken bij toortslicht. ☼ De man die in den achtersteven van de kanoe op zijn knieën lag, bewoog zoodat hij het water niet door plassen of schokken in beweging bracht. De man in den boeg stond achter de brandende toorts van opgerolde berkenbast, de oogen beschermd tegen den gloed door den rand van zijn slappen hoed, de knieën lichtelijk gebogen ten einde in evenwicht te blijven en gereed te staan, terwijl hij zijn langetwee-tandige zalmenspeer langs de zijde van de boot opgeheven hield. Dit wapen leek eigenlijk meer op een vork dan op een speer, daar de twee tanden van veerkrachtig esschenhout er tusschen zoo gemaakt, dat als de tanden met voldoende kracht op den rug van het slachtoffer werden gestooten deze openbogen en het spartelende lichaam omvatten en vasthielden, terwijl de stalen punt in zijn ruggegraat drong. (Wordt vervolgd)